

ל'ט מלאכות – בישול חלק א

1. תלמוד בבלי מסכת שבת דף עג עמוד א

משנה. אבות מלאכות ארבעים חסר אחת:..... והאופה.

2. רש"י מסכת שבת דף עג עמוד א

האופה – לא הוה צמשכן, דלא שייך אלא צפת, ופת לא שייכא צמלאכת המשכן, אצל כולוהו קמייטא הוואי צסממנין של צבע תכלת וארגמן ותולעת שני, וצגמרא פריך: דשציק תנא מצשל דהוי צסממנים, ונקט אופה

3. רמב"ם הלכות שבת פרק ט הלכה ו

כללולו של דבר בין שריפה גוף קשה באש או שהקשה גוף רך הרי זה חייב משום מבשל.

4. תלמוד בבלי מסכת שבת דף כ עמוד א

אמר רבי אלעזר אמר רב: כדי שיצולו מבעוד יום כמאכל בן דרוסאי. איתמר נמי, אמר רב אסי אמר רבי יוחנן: כל שהוא כמאכל בן דרוסאי – אין בו משום בישולי נכרים.

5. רש"י מסכת שבת דף כ עמוד א

צן דרוסאי – לסטים היה, ומצטל צישולו שליט.

6. רמב"ם הלכות שבת פרק ט הלכה ה

אבל נתבשל כולו חצי בישול חייב

7. תלמוד בבלי מסכת שבת דף מ עמוד ב

אמר רב יהודה אמר שמואל: אחד שמן ואחד מים, יד סולדת בו – אסור, אין יד סולדת בו – מותר. והיכי דמי יד סולדת בו? אמר רחבא: כל שכריסו של תינוק נכוית.

8. רש"י מסכת שבת דף מ עמוד 3

סולדת – נמשכת לאחרים מדאגה שלא תכור

9. שולחן ערוך אורח חיים סימן רנד סעיף ד

ומיהו צריך לזיהור שלא יחזיר הכיסוי אם נתגלה משחשיכה מפני שממהר לגמור בישולם בשבת.

10. שמירת שבת כהלכתה פרק א ס'ק צו

הוא גורם שהמים הנוותרים בדור יגיעו לידי יס"ב יותר מהר, והוא כמקרב המים לאש, ועיין ח"י רע"א ורש"י שית, תור"א ב"ק ס"ז ד ס"ק י"ב ומה"ו כשיביר ושו"ת

11. בית יוסף אורח חיים סימן רנג אות ב (ב, ה) ד"ה ולענין מה

כתב הכל בו שכתב בסוף דבריו דהמגיס קדירה שעל גבי האש חייב משום מבשל אפי' בתבשיל שנתבשל כל צרכו שהיא על האש

12. שער הציון אורח חיים סימן שיח ס"ק קמח

ולא אדע טעם, דמאי עדיפה הגסה מבישול ממש, וכל הפוסקים מודים דבמבשול כל צרכו אין בו משום בישול.

13. שולחן ערוך אורח חיים סימן שיח סעיף יח

האלפס והקדירה (קיג) שהעבירן מרותחין מעל גבי האור, אם לא נתבשל כ"צ אין מוציאין בכף מהם * שנמצא מגיס ואיכא משום מבשל ואם נתבשל כל צרכו מותר..... הגה: מד ולכתחלה יש ליזהר * (ק"ז) אף בקדירה בכל ענין.

14. משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים סימן שיח סעיף יח

(קיג) שהעבירן מרותחין – נקט שהעבירן לרבותא דאפי' בזה אסור כשלא נתבשל כל צרכו ובנתבשל כל צרכו אפי' עומד ע"ג האור מותר להוציא בכף כן משמע בב"י אבל בא"ר מסיק דיש לאסור בזה:

(ק"ז) אף בקדירה וכו' – אלא יהפוך הקדירה לקערה ולא יוציא בכף ועיין באחרונים דלא נהיגין להחמיר בזה דבאמת העיקר כמו שכתבנו מתחלה דמבשול כל צרכו אפי' להגיס מותר וכמבואר לקמן בסימן שכ"א סוף סי"ט והרוצה להחמיר יחמיר בהגסה ממש אבל להוציא בכף אין להחמיר כלל בנתבשלה כל צרכה ואינה על האש:

15. מגן אברהם אורח חיים סימן שיח ס"ק מב

וב"י סי' רנ"ג כ' בשם הכל בו דמגיס חייב משום מבשל אפי' בקדירה מבשלת כ"צ כל זמן שהיא על האש ע"ש:

16. שו"ת אגרות משה חלק או"ח ד סימן עד

(ח) באם יש לחוש למה שהביא המ"א (שי"ח ס"ק מ"ב) בשם הכל בו דמגיס חייב משום מבשל אפי' בקדירה מבשלת כ"ז שהיא על האש. והוצאת אוכלים בכף מתחתית הקדירה האם נחשב כהגסה.

תשובה: הגסה בנתבשל כל צרכו כשאינה על האש ליכא איסור כלל וכדאיתא בבאור הלכה בסימן שי"ח בסעיף י"ח ובמ"ב ס"ק קי"ז ובשעה"צ אות קמ"ח, אבל בעודה על האש איכא איסור מדרבנן כדכתב הטעם בתפא"ש על הרא"ש פ' כירה סימן י"א דשמא יטעה ויראה לו שהיא מבשלת כל צרכה ויבא לחיוב סקילה, ומשמע דהוא עלול לטעות בזה כשהוא על האש ואיכא קצת ספק והמדרבנן שכתב הוא משום דמדאורייתא היה שייך למיזל בתר רובא שאין טועין. דלכן כתב שאסור מדרבנן גם להכניס הכף מחשש הגסה ולא הו"א גזירה לגזירה מאחר דאיכא עכ"פ קצת ספק, אבל לאחר שהוסר מן האש משמע דליכא למיטעי דלכן ליכא אף בהגסה ממש איסור, אבל עכ"פ משמע שמעלה היא להחמיר להגיס ממש אף כשהורידוהו מן האש, וזהו שכתב במ"ב ס"ק קי"ז והרוצה להחמיר יחמיר בהגסה ממש כוונתו שאין בזה משום יוהרא, אבל להוציא בכף אין להחמיר כלל,

כוונתו דאין בזה שום מעלה.

ולהוציא בכף מתחתית הקדרה מאחר שלדינא ליכא איסור כשהורידו מן האש אף להגיס ורק מעלה בעלמא אין להחמיר אף למעלה אף בהוצאת כף כזה.

(ט) כשהקדרה כבדה וקשה להסירה מן האש האם מותר להוציא בכף במבושל כל צרכו. תשובה: אם הקדרה כבדה אם הוא על האש שאיכא איסור מדרבנן אסור אפילו להוציא בכף, ול"ד להא שכתב המ"א בס"ק מ"ד דנהגו היתר במיני קטניות שמוציאין אותן בכף אף שהוא סובר דאיכא איסור גם אחר שהורידו מן האש, דמ"מ כשהוא על האש דאיכא טעם לאסור כדכתב התפא"ש ואיכא גם דעת הכל בו שהוא אסור מדאורייתא אף שלא מובן הדבר, ואיכא קצת טעם לע"ד דאף שהקדרה הוא מבושל כל צרכו, סובר שאירע הרבה פעמים שאיכא קרטין דלא נתבשלו כל צרכן אף שהן ראויין לאכול דהוא אגב רובא דרובא מהקדרה שהוא מבושל כל צרכו, והגסה שמערב כשהוא על האש עושה שיתבשל גם הם, לכן חמור ויש לאסור אף בקדרה כבדה, אבל כשסלקן מן האש אין להחמיר בקדרה כבדה כבמג"א.

17. שו"ת אבני נזר חלק או"ח סימן נט

(ה) גם שמעתי בשם הרב הגאון מקוטנא זצ"ל דבמים לבד אין בו משום מגיס. ומותר לעשות כן:

18. שו"ת אגרות משה חלק או"ח ד סימן עד

(יד) קדרה ובה מים העומדת ע"ג האש האם מותר להוציא ממנה בכף כדכ' האבני נזר או"ח ס"ס נ"ט בשם הר"י מקוטנא דבמים לבד אין משום מגיס, וכן אם נותרו בכף מעט מים האם מותר להחזירם לקדרה דלא נצטננו לגמרי וגם משום חזרה ליכא דעודם בידו ודעתו להחזירם.

תשובה: סברת האבני נזר בשם הרה"ג מקוטנא נכונה דבין למה שכתבתי להכל בו (לעיל ס"ק ט') משום דאיכא קרטין שלא מתבשלים ובין לטעם התפא"ש שיש מקום לטעות ליכא במים אם כבר נרתחו ממש, דאם רק יד סולדת איכא למטעי טובא אבל כשהעלה רתיחות ליכא שוב למטעי. אבל מצוי שבכף מצטנן בזמן קצר וצריך לראות שעדיין הוא חם שיעור שראוי להרוצים חמין שאז ליכא משום מבשל ומותר להחזירו אף שהוא על האש כיון שליכא איסור הגסה מזה.